

Muž jménem Ove a jeho životní filozofie

Víte, co mají společného Švéd Jonas Jonasson, Finové Arto Paasilinna a Tuomas Kyrö a Američan Clint Eastwood? Stáří. Ať už se jedná o příběhy stoletého staříka, romány Stará dáma vaří jed a Les oběšených líšek, filmovou adaptaci Mrzout nebo oceněný snímek Gran Torino, všechna díla ukrývají stejný vzkaz: být starý ještě neznamená, že nemáte žádnou hodnotu. S podobnou premisou pracuje také další švédský autor Fredrik Backman, který vdechl život muži jménem Ove.

Muž jménem Ove má už jen jeden cíl: zemřít. Po smrti své manželky a po tom, co ho v práci nahradil počítač, mu na světě nic nezůstalo. Tedy kromě nových sousedů, úředníků, kteří opakovaně porušují zákaz vjezdu do obytné oblasti, tlustého kluka s alergií nebo kocoura, jehož se nedokáže zbavit. Právě všechny tyto postavy a postavičky opakovaně narušují jeho snahu spáchat poklidnou sebevraždu.

Pokud se dá jmenovat jedna věc, kterou severští autoři a režiséři dokonale ovládají, je to schopnost najít perfektní balanc mezi melancholií, tragikou a komikou. Ve svých příbězích dokážou nenuceně skloubit poetičnost všedního dne s černým humorem a postřehy o životě, čímž vytvářejí dojemnou, ale i vtípnou koláž.

Fredrik Backman nezůstává severské tradici nic dlužen. Jeho *Muž jménem Ove* obsahuje prvky, které dělají z jeho románu půvabné a hřejivé počtení.

Kníha se skládá z krátkých epizod z Oveho života. Většina se točí kolem další neúspěšné sebevraždy, která se dějem líne jako červená nit. Na jejím pozadí se pak odvíjí několik bočních línek a čtenář se navíc v retrospektivě dozvídá víc o Oveho osudu.

Backman šikovně pracuje se čtenářským očekáváním. Příběh vypráví nelineárně a v pár větách dokáže hezky vypointovat nastolenou situaci. Jeho Ove je plastický, zajímavý člověk, jehož nitro je odhalováno krok za krokem. Autor trusí drobné stopy, které na první pohled s příběhem nesouvisí, až nakonec zapadnou na své místo. Můžeme díky nim například pochopit, proč se v některých situacích Ove chová určitým způsobem.

Příběhem probleskují drobné postřehy o životě a lidech kolem nás. Mohly by znít kýčovitě a naivně, ale Backman si dokáže pohlídat, aby vyprávění nesklouzlo k lacinému patosu. Daří se mu to i díky tomu, že žádné z těchto životních moudr není prvoplánové, čtenář si je v textu musí najít a interpretovat sám. O to sympatičtější a přirozeněji pak vyznívají.

Závěr románu s naivitou hazarduje znatelně víc, tady se autorovi jeho snaha trochu vymkla z kontroly. Objevuje se zde několik nerealistických náhod a celkové vyznění je sice smutné, zároveň však příliš pohádkové.

Muž jménem Ove si ale i navzdory tomu drží vysokou laťku a po přečtení je jasné, proč tento román chytil za srdce téměř celý svět. Velmi lidské, vtípné, misty pravdivé a dojemně vyprávění o strastech stáří, o laskavosti, ztrátě i nových začátcích je plné upřímných myšlenek. Čtenář se do něj s lehkostí ponoří a jen nerad knihu opouští.

* Kristína Slabáková

Muž jménem Ove
Fredrik Backman
Host, 2023

Hodnocení: 90 % *****